

تدوین و تصحیح قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و

حمایت از کالای ایرانی

عنوان گزارش: نظرات تجمیعی کمیسیون های تخصصی در خصوص تدوین و تنقیح قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی
انتشار: امور کمیسیون های تخصصی اتاق ایران
شماره گزارش: ۱۹۰۰۱۳
بهار ۱۴۰۰

فہرست

۳	کمیسیون اقتصاد کلان
۳	کمیسیون توسعه پایدار، محیط زیست و آب
۵	کمیسیون صنایع

کمیسیون اقتصاد کلان

- ۱- جهت حمایت از تولید داخل، واردات بیش از ۲۰۰ کالا ممنوع شده است که تعداد زیادی از این کالاها نباید در این لیست ممنوعه قرار گیرند زیرا یا در ایران تولید نمی شوند و یا اگر می شوند کیفیت خوبی ندارند. علاوه بر آن تعداد زیادی از کالاهای تولید داخل در این لیست وجود ندارند که جهت حمایت از آنها ضروریست که واردات آنها مدیریت شوند. در کل این لیست نیاز به بازنگری دارد.
- ۲- جهت مدیریت کردن کمبود ارزی طی سالیان گذشته مجوز واردات بر اساس سقف و سابقه واردات داده می شده این قانون باعث افزایش فساد، قاچاق و افزایش قیمت مواد اولیه شده لذا لازم است پروسه ثبت سفارش و تخصیص ارز بازنگری و اصلاح شود
- ۳- معمولاً وزارت صمت در مورد عدم اجازه ورود تجهیزات و قطعات هوشمند عمل نمیکند که باید این رویه اصلاح شود. مثلاً وقتی شرکت های داخلی برای پمپ یا کمپرسور پروانه بهره برداری دریافت می کنند کلا پمپ در لیست ساخت داخل قرار می گیرد و ورود آن با مانع مواجه می شود در حالیکه پمپ ها یا کمپرسورهای خاص و با ظرفیت بالا در داخل تولید نمی شود
- ۴- در مورد قطعات هم همین منوال است مثلاً بسیاری از نوار نقاله های مورد استفاده در معادن و صنایع معدنی در ایران تولید نمی شود و با آنچه که در معادن شن و ماسه و آهک استفاده می شود تفاوت فاحش دارد و همین موضوع در مورد ترانس نیز صدق میکند.
- ۵- در پروژه های فاینانس کشور فاینانس کننده اصرار بر تامین حداقل ۶۰ تا ۸۰ درصد مبلغ قرارداد از طرف کشور خودش دارد و این بدین معناست که در پروژه های ای پی سی که سهم کارهای ساختمانی و نصب حدود ۳۰ تا ۳۵ درصد مبلغ قرارداد است بخش تامین و حتی سازه فلزی را کلا در تعهد طرف خارجی قرار می دهد.
- ۶- در پروژه های غیر فاینانس نیز محدودیت هایی به دلیل تطویل زمان ساخت، عدم قطعیت قیمت در زمان انعقاد قرارداد، نقدینگی مورد درخواست سازنده داخلی بعنوان پیش پرداخت و میان پرداخت و عدم تضمین کارایی توسط تکنولوژی خارجی پروژه و گاهها مقرون بصره نبودن را باید ذکر کرد.
- ۷- نرخ ارز در مقابل ریال بسیار تعیین کننده است
- ۸- اگرچه مرتبط کردن تکنولوژی خارجی با سازندگان داخلی میتواند راهکاری برای دستیابی به، ساخت تجهیزات و تکنولوژی و دانش فنی به سوی داخل باشد ولی شرکت های خارجی به دلیل عدم حمایت معنوی و نگرانی از لو رفتن نقشه ها و کپی سازی در این مورد بسیار محتاط عمل می کنند. با وجود مشکلات و محدودیت های فوق که بیشتر در پروژه ها مصداق دارد اکثر تجهیزات کارخانجات بعنوان یدکی یا توسعه و نوسازی در داخل ساخته می شود.
- ۹- چنانچه با مشارکت موسسات بیمه ریسک نوسان قیمت قراردادهای ساخت داخل بیمه شوند بخشی از مشکلات و عدم تمایل سرمایه گذاران به سپردن کار به سازنده داخلی حل می شود.

کمیسیون توسعه پایدار، محیط زیست و آب

همانگونه که مستحضرید قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات اولین بار در سال ۱۳۷۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. شش سال پس از تصویب این قانون، بخشنامه‌ی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به منظور اجرایی شدن آن قانون، ابلاغ گردید. در سال ۱۳۹۱، قانون دیگری

با عنوان «قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آن‌ها در امر صادرات و اصلاح ماده‌ی ۱۰۴ قانون مالیات‌های مستقیم» به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید که به‌موجب آن، کلیه‌ی مواد قانون مصوب ۱۳۷۵، لغو گردید. در سال ۱۳۹۸ قانون سومی با عنوان «قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی» شامل ۲۴ ماده و ۳۰ تبصره به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. در این قانون به‌جز ماده ۱۲، قانون سال ۱۳۹۱ را منسوخ اعلام کرد. (ماده‌ی ۱۲ قانون ۱۳۹۱، با موضوع معافیت کارگران اعزامی به خارج از کشور از پرداخت هرگونه مالیات و عوارض، بدون تغییر و لازم‌الاجرا، باقی ماند. همانگونه که ملاحظه می‌شود، طی سال‌های گذشته این قانون چندین بار بازنگری شد که این موضوع مبین مشکلاتی بوده است که طی سال‌های گذشته در اجرای این قانون قرار داشته است. از سوی دیگر مشکلات تحریم نیز طی سال‌های اخیر باعث تشدید مشکلات اجرای این قانون شده است. بر این اساس از مهمترین مشکلات فراروی این قانون می‌توان موارد زیر را برشمرد:

❖ تحریم‌های ظالمانه و مشکل انتقال ارز به خارج از کشور تحریم‌های یک جانبه آمریکا علیه کشور عزیزمان باعث شده تا بسیاری از صنعت‌گران برای نقل و انتقال پول از ایران به خارج کشور و بالعکس دچار مشکلات جدی شوند.

❖ کندی و تاخیر در تهیه و تصویب آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌های اجرای قانون بررسی‌ها نشان می‌دهد کندی و تاخیر در تصویب آیین‌نامه‌ها و ضعف همکاری و هماهنگی بین برخی از دستگاه‌های اجرایی مشمول قانون باعث سردرگمی و بلاتکلیفی تولیدکنندگان می‌شود. البته این موضوع در مورد بسیاری از قوانین دیگر نیز صادق است

❖ بروکراسی و فرایند طولانی اخذ مجوزها از مراجع ذیربط علاوه بر شرایط تحریم‌های ظالمانه، خرید کالای خارجی مورد نیاز که امکان تولید آنها در داخل وجود ندارند، برای اجرای برخی طرح یا پروژه توسعه‌ای با موانع داخلی و با موانع خارجی همراه شده است. وجود بروکراسی نسبتاً طولانی باعث کندی و تاخیر در تأمین نیازها و تجهیزات اساسی برای فعالان و تولیدکنندگان مشمول این قانون می‌شود. برای مثال، برای ثبت خرید خارجی تجهیزات و کالاهای خارجی باید مراحل زیر از سوی مجریان طی گردد:

- درج در سامانه حداقل سه ماه قبل از هر خرید خارجی

- اخذ مجوز از بالاترین مقام وزارت صمت یا وزارت جهاد کشاورزی

- اخذ تأییدیه از شورای اقتصاد

- ثبت سفارش کالا مطابق قانون صادرات و واردات

- ارائه مدارک فوق، همزمان با ثبت سفارش در وزارت صنعت و معدن و تجارت

این ترتیب ملاحظه می‌شود، که خرید کالای خارجی موردنیاز برای اجرای یک طرح یا پروژه علاوه بر مشکلات بروکراسی نسبتاً طولانی بر اساس این قانون، در کنار تحریم‌ها مشکلات زیادی را ایجاد کرده است.

❖ ضعف، کمبود و خلاء اطلاعات و کمبود اطلاعات دستگاه‌های مسئول در خصوص ظرفیت‌ها و توانمندی‌های تولید محصولات داخلی براساس این قانون وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف شده است تا سامانه‌های اطلاعاتی را در خصوص ظرفیت‌ها و توانمندی‌های تولید داخلی را ایجاد کند، اما برخی از کارشناسان بر این باورند این سامانه نتوانسته است، آنگونه که باید بانک اطلاعات جامع و فراگیری از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های تولید داخلی ایجاد کند که این موضوع مجریان را دچار سردرگمی کرده

است. لذا صنعت، معدن و تجارت باید ارتباط تنگاتنگی با تولید کنندگان داخلی برای گردآوری و اخذ اطلاعات لازم برقرار نماید. در این میان کمک های انجمن های صنفی و اتاق های بازرگانی سراسر کشور می توانند بسیار نقش آفرین باشند.

❖ ضعف صنعت، معدن و تجارت (صمت) برای اجرای قانون حداکثر استفاده از توان تولید داخلی در حال حاضر وزارت صنعت، معدن و تجارت (صمت) به عنوان متولی و مجری اصلی اجرای قانون حداکثر استفاده از توان تولید داخلی از قدرت اجرایی لازم برای اجرای قانون یاد شده برخوردار نیست. زیرا اختیارات و وظایف این وزارت خانه هم عرض دیگر وزارتخانه ها است، و به همین دلیل نیز سایر دستگاه های اجرایی ممکن است از قانون یاد شده عدول کنند. به همین دلیل باید یک نهاد فراهشی فراتر از یک وزارتخانه مسئولیت حسن اجرای این قانون را بر عهده گرفته و بتواند بر اساس اختیارات منایب با سایر دستگاه های اجرایی که از اجرای مفاد این قانون کوتاهی کرده اند، برخورد نماید.

❖ ایجاد بستر های لازم برای عدول از اجرای قانون از طریق ارجاع پروژه ها به پیمانکاران از سوی دستگاه های اجرایی دولتی بر اساس مفاد این قانون دستگاه های دولتی و حاکمیتی موظف شده اند، تا در صورت وجود محصول داخلی، از واردات نمونه های خارجی برای اجرای پروژه ها صرف نظر کنند. اما بعضا مشاهده می شود دستگاه های اجرایی بر اساس قانون و آیین نامه ارجاع کار به پیمانکاران، به نوعی این قانون را دور می زنند. به این ترتیب این امکان برای پیمانکاران غیردولتی فراهم می شود تا برای اجرای پروژه های دستگاه های دولتی، ضوابط و مقررات تصریح شده در قانون حداکثر استفاده از توان تولید داخلی را رعایت نکنند. به همین دلیل باید تمهیداتی برای برخورد با این تخلف اندیشیده شود.

❖ غیرمنطقی بودن ممنوعیت به جای موانع تعرفه ای و ابزار فنی مدیریت واردات برالی مثال، ماده (۱۶) این قانون از منظر اقتصادی منطقی نیست ، زیرا در آن بر اعمال ممنوعیت تاکید شده و این ممنوعیت را جایگزین موانع تعرفه ای و ابزار فنی مدیریت واردات کرده است. این نگاه غیرمنطقی از منظر اقتصادی، در مورد ماده ۱۸ این قانون نیز صادق است. در ماده ۱۸ نیز به منظور آنچه حمایت از کالای ایرانی موضوع این قانون نامیده شده، تبلیغ کالاهای خارجی دارای مشابه یا نمونه ایرانی در صدا و سیما، مطبوعات، تابلوهای شهری یا دیواری، وسایل حمل و نقل همگانی، اوراق چاپی، تلفن و فضای مجازی ممنوع اعلام شده و رسانه پخش کننده آگهی به جزای نقدی معادل ده برابر قرارداد پخش آگهی محکوم خواهد شد. اصولا برخورد قهریه با این مسئله راهگشا نیست و صرفا از طریق رقابت است که می توان به پیشبرد و اجرای این قانون کمک کرد.

کمیسیون صنایع

۱- طی نشست با ستاد تسهیل و رفع موانع تولید ، تاکید گردد که پیشنهادات اصلاحات مواد قانونی مرتبط با کسب و کارها و بنگاه های تولیدی و صنعتی با استناد به مواد دو و سه قانون بهبود فضای مستمر کسب و کار، پیش از ارائه به دفتر هیات دولت و یا مجلس شورای اسلامی ، در اتاق ایران بررسی و مبتنی بر نظرات اتاق پیشنهاد گردند.

۲- با توجه به این که در هیات دولت کلیات بررسی آیین نامه اجرایی موضوع جزء ۴ بند ب ماده ۱۹ قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی به تصویب رسیده و در حال بررسی جزئیات مفاد پیشنهادی می باشند، پیشنهاد می گردد:

- ۱-۲- کلیه درخواست های مربوط به سال ۱۳۹۹ بنا به نظرات و اختیارات وزارت صمت تصمیم گیری شود.
- ۲-۲- در خصوص تعیین عمق ساخت داخل برای سال ۱۴۰۰ مطابق با آیین نامه مذکور، اتاق ایران به عنوان مرجع تایید عمق های تعیین شده از سوی تشکل ها باشد.
- ۳-۲- کمیسیون صنایع موظف باشد ظرف دو هفته نسبت به شناسایی تشکل هایی که مشمول آیین نامه مذکور می باشند اقدام و جلسات تخصصی را برگزار نماید.
- ۴-۲- رؤسای تشکل های مربوطه پس از دعوت به نشست کمیسیون صنایع، موظف باشند ظرف مدت حداکثر دو هفته نسبت به تعیین عمق ساخت داخل محصولات تولیدی اقدام و در اختیار کمیسیون صنایع قرار دهند.
- ۵-۲- کمیسیون صنایع موظف است با استفاده از مشاورین متخصص نسبت به تعیین اولویت ها و تنظیم اصلاحات آیین نامه مذکور ظرف مدت حداقل سه ماه و حداکثر چهار ماه اقدام و در اختیار وزارت صمت و هیات دولت قرار دهد.